

Beslenme ve Diyet Dergisi 2013: Genel Değerlendirme

Journal of Nutrition and Dietetics 2013: General Overview

Ayşe Baysal

Sevgili Okuyucularımız,

Dergimizin 2013 yılında üç sayıdan oluşan 41. cildi okuyucularımıza sunulmuştur. TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Tıp Veri Tabanı Sağlık Bilimleri Alanı'nda yer alması için gerekli kurallar yerine getirilmiştir ve sürecin tamamlanması için beklenmektedir.

Dergimizde 2013 yılı içerisinde 18 araştırma makalesi, 15 derleme makalesi ve üç olgu sunumuna yer verilmiştir. Her sayıda mutlaka bir olgu sunumuna yer verilmesine özen gösterilmiştir.

Dergimizin 41. cildinin ilk sayısında yer alan "Epilepsi Hastası Çocuklarda Ketojenik Diyetin Epileptik Nöbet Sayısı Üzerine Etkisi" başlıklı araştırma makalesi ketojenik diyetlerin özellikle bazı epilepsi türlerinde, açlık sırasında oluşan metabolizmayı taklit ederek, vücudun metabolizmasını glukoz yerine başlıca yağlardan enerji sağlayacak şekilde yönlendirdiğini ve bu şekilde epileptik nöbetlerin sıklığını azalttığını gösteren ilginç bir araştırmadır. Ancak ketojenik diyetlerin ortaya çıkarabileceği yan etkiler nedeni ile uygulanma sürecinin mutlaka hekim ve diyetisyen denetiminde olması ve diyeti uygulayacak aileye diyet tedavisi hakkında sürekli eğitim verilmesi gerektiği araştırmacılar tarafından önerilmiştir.

Dergimizin 2013 yılında yayınlanan sayılarında kanser ve beslenme ilişkisini gösteren makalelere de yer verilmiştir. Dergimizin 41. cildinin ikinci sayısında yer alan "D Vitamini ve Meme Kanseri" başlıklı derleme makalede D vitamini alımının ve kandaki düzeyinin meme kanseri insidansı ve mortalitesi üzerine etkileri tartışılmıştır. Son yıllarda D vitamini eksikliğinin tüm dünyada ve özellikle de ülkemizde arttığını gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Kendisinin yeterli

ve dengeli beslendiğini düşünen bireylerde bile D vitamini eksikliği görülebilmektedir. Yapılan çalışmalar, hormon benzeri etki eden D vitamininin kemik metabolizması dışında diğer organların işlevlerinde de önemli rol oynadığını göstermekte ve birçok hastalıkla olan ilişkisi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu derleme makalede yazarlar D vitamini eksikliği gelişmemesi için bireylerin uygun iklim koşullarında güneşli öğle vaktinde 12 dakika cildin %50'lik yüzey alanını güneşe maruz bırakarak güneşlenme önerisini gündeme getirmişlerdir. Ayrıca yazıda Amerika Tıp Enstitüsü'nün (IOM) <70 yaş ve ≥70 yaş erişkinlerde önerilen günlük D3 vitamini alım miktarlarının sırasıyla, 600 IU ve 800 IU olması gerektiği vurgulanmıştır.

Dergimizin 2013 yılı 41. cildi için seçilen üç olgu sunumu meslektaşlarımızın kanserli hastalarda beslenme tedavisinin önemi üzerine yaptıkları pratiklerle ilgili olmuştur ve 2013 yılı sayılarında sırasıyla "Kök Hücre Nakli Yapılan Bir Olguda Karşılaşılan Nutrisyonel Sorunlar ve Uygulamalar" "İshal Gelişen Akut Lenfoblastik Lösemili Bir Çocukta Beslenme Desteği Tedavisi" ve "Akciğer Kanserli Erişkin Bir Olguda Nutrisyonel Uygulamalar" konuları olgu sunumu başlığı altında tartışılmıştır. Kanserde, beslenme destek tedavisinin önemini gösteren olgu sunumları değişik kurumlarda çalışan diyetisyenlerin bu konudaki bilgi ve deneyimlerini birbiriyle paylaşması yönünden önemlidir.

Dergimizin 41. cildinin ilk sayısında yer alan "Günümüzdeki Moda Diyetlerin Enerji ve Besin Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi" konulu derleme makalesi ile ilgili olarak bazı okuyuculardan editöre sözlü olarak bazı eleştiriler gelmiştir. Bu derleme yazıda, bilimsel olarak

beslenme eğitim ve öğretimine sahip olmayan bazı kişilerin medyada önerdikleri, literatüre geçmemiş olan, fakat birkaç yıldır yoğun bir şekilde medyada yer bulan, uzun dönemde insan sağlığına zarar verebilecek, yeterli ve dengeli beslenme önerilerine uygun olmayan, hatalı zayıflama diyeti örneklerinden bazılarını yer verilmiştir. Bu diyetlerin temel beslenme ilkelerine uygun olmadığına okuyuculara gerekçelerle gösterilmesi gerekir. Makalede, birçok yayında optimal diyet olarak gösterilen ve hastalıkların ve mortalitenin önlenmesinde örnek bir beslenme örüntüsü olarak kabul edilen “Akdeniz Beslenme Örüntüsü” kıyaslamalarda kullanılmıştır. Sağlık önerisi yapan kişilerin temel ilkesinin, yapılan önerilerin kısa ve uzun dönemde sağlığın korunması ilkesine dayanması gerekmektedir. Bu diyetlerin bilimsel olarak etkinlikleri kanıtlanmamıştır ve uzun dönemde sağlığı bozucu etkileri olduğu bilinmektedir. Bilimsel olarak etkinliği kanıtlanmayan bu diyetlerin “moda diyetler” terimi yerine belki de, “hatalı zayıflama diyetleri” başlığı altında tartışılmasının daha uygun olacağı düşüncesindeyim. Hatalı zayıflama diyetleri ile ilgili olarak 2014 yılı Ağustos sayısında basılmak üzere bir yazı da hazırlayacağım.

Bu makale ile ilgili olarak gelen sözlü eleştiriler doğrultusunda, okuyucularımıza dergimizin yazım kuralları içerisinde yer alan “editöre mektup” bölümünü etkin bir şekilde kullanmalarını öneriyorum. Bu nedenle yazının bu kısmında “editöre mektup” bölümünün ne olduğunu, neden ve nasıl yazılması gerektiği ile ilgili kısa bilgi vermeye çalışacağım.

Editöre mektup, genelde kısa bir iletişim biçimidir ve okuyucunun ilgisini çeken herhangi bir konuda yazılabilir. Mektup yazılmasının en sık nedeni, yayınlanmış olan bir makaleye bir yorum getirmektir. Ancak bu yorumların objektif ve yapıcı olması gerekir. Makaleler dergilerde yayınlanmadan önce sıkı bir kontrolden geçiriliyor olsalar da gözden kaçan hatalar olabilir. Bu durumlarda okuyucular makale hakkındaki yorumlarını editöre yolladıkları bir mektupla bildirirler. Bu nedenle mektuplar, makale yayınlandıktan sonra işlemeye devam eden bir kontrol mekanizması olarak düşünülebilir. Yazım

aşamasındaki en önemli noktalardan biri mektubun kısa yazılmasıdır. Verilmek istenen mesaj kısa ve öz olduğunda okuyucuya daha kolay ulaşacağı bilinen bir gerçektir. Editöre ya da yazara yazılan bir mektup, yayınlanmış makale üzerine objektif ve yapıcı yorumlar ya da bilimsel veya genel bir ilgi uyandırabilecek konular üzerine tartışmalar içermelidir. Mutlaka bir amacı olmalı, kısa ve kesin bir dille anlatmak istediği mesajı vermelidir. Mektup kaba ve küçümseyici olmamalı, nazik ve ilgili olunmalı, genelden ziyade özel yorumlar yapılmalı, taraflı görüşler yerine bilimsel dayanağı olan saptamalar yapılmalı, orijinal makalede ele alınan konuları tekrar etmemeli, konuya farklı bir bakış açısıyla yaklaşmalı, ek veriler sunmalı ve kısa ve öz bir üslup kullanılmalıdır (1).

Editöre mektup bölümünün de diğer yazılar gibi değerlendirilmesi, mektupların kısa ve net anlaşılır olması gerekmektedir. Mektubun uzunluğunun genelde 600 kelime ya da daha az olması, kaynakların sayısının beş ya da daha az olması, şekil ve tabloların toplamının en fazla iki olması ve yazar sayısı en fazla beş ile sınırlandırılması önerilmektedir (1).

Son olarak editöre mektup bölümünün nasıl olmaması gerektiği ile ilgili bazı bilgiler vermek istiyorum. Editöre mektup bölümünde yayınlanmış makale ile doğrudan ilişkili olmayan yorumların yapılmaması, orijinal makalede belirtilen noktaların tekrar edilmemesi, yazı ile ilgili genel yorumların yapılmaması, mektubun mesajının ya da sonucunun belirsiz olmaması, çok fazla açıklama ya da detayın olmaması, fazla yazı yazılmaması, yeni ya da yararlı bilgi bulunmaması, çok fazla şekil, tablo ve kaynak eklenmemesi, saldırgan ya da aşağılayıcı bir dil kullanılmaması, yanlı yorumların yapılmaması, diğer yazarların yeterliliği ya da kişiliği üzerine yorum yapılmaması gerekmektedir (1). Okuyucularımızın özellikle bu noktalara dikkat etmesi önemlidir.

Dergimizde yer alan bütün araştırma, derleme ve olgu sunumu yazıları bilimsel yöntemlerle emek harcanarak hazırlanmıştır. Yayınlanan araştırma makalelerinde etik kurul izninin olması da makalenin yayınlanabilmesinde önemli koşullardan birisidir. Makalelerin beslenme

alanında araştırma yapan genç araştırmacılara ve diyetetik uygulamasıyla uğraşan genç diyetisyenlere yol gösterici olması temel hedeflerdendir. Ayrıca dergimizde yayınlanan makaleler ile ilgili öneri ve eleştirilerinizle ilgili olarak, bilimsel bir dil ile yazılmış “editöre mektup” bölümünün de bundan sonra etkin bir şekilde siz okuyucularımız tarafından kullanılması gerektiğini düşünüyorum.

Dergimizin yayına hazırlanmasında katkı sağlayan tüm editörleri, yazarları ve yazıları değerlendiren hakemleri bir kez daha kutlar ve başarılarının devamını dilerim.

KAYNAK

1. Süer E, Yaman Ö. Editöre mektup nasıl yazılmalı? Turkish Journal of Urology 2013;39 (Özel Sayı 1):41-43.